

GEBED OM ONTFERMING

Uw wereld is schitterend, God.
Zo'n veelkleurig huis voor ons om in te wonen
met een overvloed aan wat we ook maar nodig hebben.
Maar hoe kunnen we ons vanmorgen verheugen
als we met onze hebzucht en onverschilligheid
diezelfde wereld in gevaar brengen en vernielen,
als wijzelf de grootste bedreiging vormen
voor onze planeet en alles wat er leeft?
Leer ons toeleven naar een wereld
waarin respect is voor ieder schepsel,
voor alles wat uw hand heeft geboetseerd
en wat uw Geest heeft aangeraakt;
zo bidden wij U:
Heer ontferm U, Christus ontferm U, Heer ontferm U

Uw mensheid is een meesterwerk, God.
Zo'n bonte verzameling individuen,
allemaal anders, allemaal zichzelf.
Maar hoe kunnen we ons vanmorgen verheugen
als sommige levens meer waard zijn dan andere,
als het nog steeds mogelijk is
een mens te kopen of verkopen,
als mensen een oordeel durven vellen
over welke van hun medemensen al dan niet meetellen?
Leer ons toeleven naar een wereld
waarin iedereen thuis is
en iedereen gekend is als uw kind;
zo bidden wij U:
Heer ontferm U, Christus ontferm U, Heer ontferm U

In uw kerk is het goed toeven, God.
Hier kunnen we op adem komen
en toegerust worden voor ons werk in de wereld.
Maar hoe kunnen we ons vanmorgen verheugen
als uw kerk versnipperd en verdeeld is,
als zelfs Christenen niet liefdevol met elkaar om kunnen gaan
en hoofd- en bijzaken niet meer kunnen onderscheiden?
Leer ons toeleven naar een wereld
waarin de daad bij het woord wordt gevoegd,
waarin het geloof in uw liefde en goedheid
ons hele leven doordringt,
en allen die de naam van Christus dragen
zich één familie weten;
zo bidden wij U:
Heer ontferm U, Christus ontferm U, Heer ontferm U

PREEK

Geluk is big business.
Je hoeft maar een willekeurige boekhandel binnen te lopen
of ze liggen direct op de pak:
ontelbare boeken over levenskunst,
over 'hoe word ik gelukkig en hoe blijf ik het',
over positief denken en omdenken.

Veel van die geluksstrategieën zijn erop gericht
je te leren dingen los te laten en van je af te zetten,

te zorgen dat de nare kanten van het leven je niet zo erg raken.

Als je het naar je zin wilt hebben in dit leven,
moet je vooral zorgen dat je je alles niet zo aantrekt,
dat je je niet zo snel aangesproken voelt,
dat je je schouders op kunt halen
en het stof van je voeten kunt afschudden.

En je moet in het hier en nu leven.
Als je niet kunt genieten van het leven
is dat waarschijnlijk omdat je meer wilt,
omdat je iets anders wilt,
omdat je denkt dat je pas gelukkig zult zijn
als je van baan of van partner bent veranderd,
verhuisd bent, je diploma gehaald hebt
of tien kilo bent kwijtgeraakt.

Niet aan beginnen dus,
al die verlangens.
Concentreer je nou maar op dat heerlijke kopje thee
dat je op dit moment in je handen hebt,
en wees daar tevreden mee.

Er zit best wat in,
zo'n stoïcijnse levenshouding
waarbij eigenlijk alles wel OK is
omdat het er in essentie allemaal niet toe doet.

Seneca raadde aan dat we voor onszelf oefenen
in het loslaten van dingen
door ons regelmatig voor te stellen hoe het zou zijn
om alles wat we hebben te verliezen.
Als ons dan inderdaad iets ergs overkomt,
zijn onze hersenen er bij voorbaat al een beetje aan gewend
en komt het niet zo hard aan.

Bij de boekhandel op Den Haag Centraal
lag van de week een hele stapel knaloranje boeken
met een titel die misschien een beetje onkies is voor de Kloosterkerk,
'De edele kunst van het...'
nou, ja, laten we zeggen, het ergens helemaal niks om geven.

Het heet een boek te zijn voor zelfhulpboekhaters.
In 1 zin ondermijnt de auteur, Mark Manson,
het uitgangspunt van een heel genre 'feel good' literatuur.
Hij schrijft:
'Het verlangen naar positievere ervaringen
is in wezen een negatieve ervaring;
terwijl daarentegen de acceptatie van een negatieve ervaring
in feite juist een positieve ervaring is.'

Hij bedoelt:
als je je ellendig voelt
en je meteen alles in het werk stelt om je beter te gaan voelen
en je je daardoor ook nog schuldig en stom voelt
omdat het je niet lukt om jezelf beter te laten voelen –
dan is er iets mis met je.

Hoe los je dat op?
Door er niks meer om te geven hoe je je voelt.

Je goed voelen doet er niet toe.
Succes doet er niet toe.
Gelijk hebben doet er niet toe.
Positief blijven doet er niet toe.

Wat doet er dan wel toe?
Gewoon leven, eerlijk zijn tegenover jezelf,
dingen accepteren zoals ze zijn,
je eigen verantwoordelijkheid nemen,
fouten durven maken,
de dood onder ogen durven zien,
keuzes maken en daar dan achter staan.

Of je daar blij van wordt, valt nog te bezien –
maar blij worden is sowieso een belabberd levensdoel om te hebben.

“Ik verzeker jullie:
je zult huilen en weklagen,
terwijl de wereld blij zal zijn.
Je zult bedroefd zijn,
maar je verdriet zal in vreugde veranderen.”

Als dat op de omslag van een boek
in de Bruna op Den Haag Centraal stond,
weet ik niet of het wel zo goed in de markt zou liggen.

Het hele idee van de Christen als ‘niet van deze wereld’
is niet meer het soort imago
dat de mensen van tegenwoordig aanspreekt.
Als de rest van de wereld blij is,
willen we liever ontdekken hoe we zelf ook blij kunnen zijn.

Ik denk dat Mark Manson,
de auteur van het nogal onbeleefde oranje boek,
zich er trouwens wel in zou kunnen vinden,
in die woorden van Jezus.

Als jij de keuze maakt
om de ellende van deze wereld onder ogen te zien
en het idee te verwerpen
dat je net zoals iedereen naar vreugde zou moeten streven,
dan is dat een verantwoorde en moedige keuze.

Waar hij waarschijnlijk minder mee zou kunnen
is dat laatste zinnetje van Jezus,
“maar je verdriet zal in vreugde veranderen.”
Dat is natuurlijk een fabeltje, of een drogrede,
of het getuigt van onvolwassenheid als je zoiets serieus neemt.

Maar dat is nou net waar het Jezus om gaat
en waar het in zelfhulpboeken, en zelfs antizelfhulpboeken,
angstvallig stil blijft.

Het is ook totaal onverantwoordelijk
om je geluk af te laten hangen van iets dat jou beloofd is.
Iets wat niet duidelijk omschreven is,
wat niet in een contract staat,
wat je niet kunt verdienen,
waar je niet voor kunt studeren,
waar je niet voor kunt sparen,

en wat voor iedereen is weggelegd,
niet alleen voor degenen die ernaar uitzien.

En het is absurd
dat het feit dat je uitkijkt naar die toekomst
je er des te pijnlijker van bewust maakt
hoe groot het contrast is
tussen de wereld zoals die nu is en de wereld zoals die zal zijn –

en dat je er dus vrijwillig voor kiest
om het hier en nu moeilijk te hebben
vanuit een soort omgekeerd gemis,
terwijl mensen die jouw visioen niet delen
het hier best gezellig hebben,
geen centje pijn.

Het is dan ook niet niks,
kiezen om te worstelen met de woorden van Jezus
als je net zo goed zou kunnen kiezen
voor een vrijblijvende en opbeurende peptalk.

Want je kiest voor vreugde
die zijn wortels heeft in de toekomst.
Je kiest ervoor om te leven
met heimwee naar iets wat nog niet bestaat.

Je kiest ervoor om door het leven te gaan
met constant de vraag in je achterhoofd,
'Waarin onderscheidt deze wereld zich
van de wereld van Gods dromen –
en wat kan ik daar nu al aan doen?'

Je kiest dus voor een scherpe blik,
open oren, empathie,
verontwaardiging, onvrede.

De vreugde zit hem in de overtuiging
dat alles wat nu scheef zit en wringt
ooit helemaal recht wordt getrokken
en dat de wereld dan eindelijk zal zijn
zoals hij altijd al bedoeld was.

Als je mij midden in de nacht zou wakker maken
en me zou vragen, "Wat zijn de vruchten van de Geest?"
dan zou ik erg geïrriteerd zijn.
En ik zou er zou gauw misschien
een stuk of zes van de negen kunnen bedenken,
en waarschijnlijk zou daar 'hoop' tussen zitten.

Hoop staat niet op het lijstje in Galaten.
En daar heb ik me wel eens over verwonderd.
Want als iets een teken is dat de heilige Geest in jou werkzaam is,
dan is het toch wel dat je leeft in de hoop op Gods toekomst?

Maar met hoop ben je er blijkbaar nog niet.
Hoop is niet het doel, maar het middel.
De echte vrucht van de Geest,
het uitwendige bewijs van de inwendige hoop die je hebt –
dat is de vreugde.

Als de hoop op Gods toekomst
zich in jou wortelt en groeit en bloeit en vrucht draagt,
dan is die vrucht dat je vreugde beleeft.
Vreugde tegen alles in.

Geen roze bril waardoor je de wereld optimistisch tegemoet treedt,
want wie hoop heeft
ziet juist precies hoe fout het gaat met de wereld.
Geen luchtverfrisser die de nare luchtjes maskeert,
want wie hoop heeft
is er juist op gespist of ergens niet een luchtje aanzit.
Geen koptelefoon zodat je alleen hoort wat je wilt horen,
want wie hoop heeft
gaat het hulpgeroep van de ander niet uit de weg.

Hoe kun je vreugde ervaren
als je juist de wanorde ziet en de corruptie ruikt
en de kreten van ellende hoort?

Dat is nou precies wat Gods Geest doet.
Ad den Besten beschrijft dat kort en bondig
in het lied dat werd gezongen bij wijze van tweede schriftlezing,
overigens in een zetting van Kees van Eersel.
Hij schrijft:
Dank voor de Geest, ons toevertrouwd,
die ons reeds nu die dag doet prijzen!

De Geest is het scharnier tussen het nu en het hierna,
tussen wat al is en wat nog gaat komen.
En omdat de Geest ons nu al enthousiast maakt voor de nieuwe wereld,
omdat ze al een tipje van de sluier oplicht
en een onstuitbaar verlangen in ons wekt
naar hoe het zou kunnen zijn
en eens zàl zijn,
doet de Geest ons reeds nu
die dag prijzen die nog moet komen.

En daarom zijn we *heden* blij.
En daarom doen we soms net alsof het al een beetje hierna is.
Bijvoorbeeld wanneer we in de kerk ons veelkleurig samenzijn vieren
en alvast een voorschot nemen op het feest
dat we eens met mensen van allerlei pluimage
uit alle windstreken zullen vieren.

En wanneer we helemaal niet in de kerk zijn
maar ons geloof handen en voeten geven
in onze dagelijkse omgang met elkaar,
en zo alvast een voorschot nemen op die tijd
dat iedereen zich geliefd en beschermd en gezien zal weten,
dat iedereen zichzelf mag zijn.

Dat is vreugde.
Dat je weet dat het beste nog moet komen,
en dat je daar nu alvast op vooruit mag leven.

Dan kun je de zwangerschap ook aan.
Zelfs de weeën kun je dan verdragen.
En die zijn zo ellendig
dat je best wel eens de neiging krijgt
om er een boek over te schrijven met een lelijke vloek in de titel.

Minstens.

Maar er komt nieuw leven,
leven dat geënt is op het leven van Jezus,
die ons voorleefde wat er allemaal bij komt kijken
om mens te zijn en mens te laten zijn.

Daarom zong het orgel aan het begin van de dienst ook al,
met Bach, de grote Bach
(want u had vast zelf al wel in de gaten dat het geen Brahms was),
'In dir ist Freude.'
In Jezus, die het ons niet bepaald makkelijk maakt,
maar die wel het enige voorbeeld is
van hoe je Gods nieuwe wereld werkelijkheid wordt:
door het lijden heen.

Dat vooruitzicht is zwaar, maar ook prachtig.
Niets dat nu al bestaat kan daaraan tippen.

En als de grote zomer eenmaal komt,
kan niemand ons die vreugde ooit nog afnemen.

VOORBEDEN

Goede God, bron van vreugde,
wij bidden U voor hen die zich nauwelijks meer herinneren
hoe vreugde eigenlijk voelt.
Voor bewoners van asielzoekerscentra,
volkomen afhankelijk van anderen die over hun lot moeten beslissen,
die niets anders kunnen doen dan overleven, wachten, hopen;
die hun talenten niet mogen gebruiken
en geen nieuw leven kunnen opbouwen.
Voor kinderen en jongeren die op straat leven
en zo kansen mislopen die hun leeftijdsgenoten wèl krijgen;
voor mensen in nood die net niet in aanmerking komen voor hulp,
en voor hen die te trots zijn om om hulp te vragen;
voor hen die een alternatieve manier van leven en wonen kiezen
en zich daarin niet gesteund en begrepen weten.

Wij bidden u voor hen
wiens vreugde een bittere nasmaak heeft
omdat ze er te lang op hebben moeten wachten.
Voor hen die eindelijk begrip en acceptatie hebben gevonden
na een leven van uitsluiting en discriminatie.
Voor hen die altijd hebben moeten aanzien
hoe veel minder obstakels anderen op hun weg tegenkwamen;
die er wel gekomen zijn, maar met zoveel meer bloed, zweet en tranen.
Voor ouders die met blijdschap een kind mochten ontvangen
maar tegelijkertijd de pijn voelen van eerder verlies.
Voor hen die eindelijk veilig zijn
maar wiens zintuigen nog altijd op scherp staan
na jarenlang vluchten en niemand kunnen vertrouwen.

Wij bidden U voor hen
bij wie vreugde plotseling is omgeslagen in verdriet.
Voor wie een naaste moesten verliezen aan de dood.
Voor hen bij wie het voelt
alsof ze na hun verlies nooit meer gelukkig zullen zijn,
dat U hen stap voor stap uit hun diepe dal mag tillen

en hen toestemming mag geven om vrolijk weer door te leven.
Voor hen die moeten wennen aan een nieuwe manier van leven
na een trauma, een ongeluk,
een ziekte, een scheiding, een moeilijke diagnose,
dat U hen de veerkracht mag geven
om op te staan en verder te gaan.
Voor hen voor wie op dit moment geen straaltje licht doorbreekt,
geen glimpje vreugde.
Wil hen verrassen met een onverwacht teken van hoop,
met schoonheid, met zin, met nieuw leven.